

Yttrande avseende utkast till lagrådsremiss om Skärpta krav i sfi

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet (MFD) välkomnar delar av förslagen i utkastet till lagrådsremiss. Vi saknar dock en analys av hur förslagen påverkar förutsättningarna för studerande med funktionsnedsättning och deras möjlighet att slutföra sfi-utbildningen. Det hade varit önskvärt att förslagen hade åtföljts av tydliga åtgärder för att kunna möta de behov som finns för dessa individer. Med utgångspunkt i denna målgrupps behov och förutsättningar anser MFD att en tidsgräns för rätt till sfi på fyra år, enligt utredningens ursprungliga förslag, ger bättre förutsättningar för likvärdiga möjligheter att slutföra utbildningen. MFD anser också att det redan från början av tidsperioden, i samband med elevens individuella planering, ska vara möjligt att ge individen rätt till en studieplan som är längre än fyra år om detta anses nödvändigt. En oförutsedd förlängning bör samtidigt kunna ske med minst ett år i taget.

Myndighetens synpunkter

Generella synpunkter

Sverige har ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Därmed har både stat och kommuner åtagit sig att utan diskriminering och på lika villkor säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer och ett livslångt lärande som bland annat är inriktat på att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att effektivt delta i ett fritt samhälle. I Artikel 24.5 specificeras att Sverige ska säkerställa att personer med

funktionsnedsättning ”får tillgång till allmän högre utbildning, yrkesutbildning, vuxenutbildning och livslångt lärande utan diskriminering och på lika villkor som andra.”

MFD konstaterar att det idag finns brister vad gäller anpassad och tillgänglig sfi-undervisning för personer med sådana funktionsnedsättningar som leder till sämre förutsättningar till inläring av främmande språk. I de flesta kommunerna saknas den kunskap och de anpassningar som är nödvändiga. För att en tidsfrist för rätt till sfi inte ska få en exkluderande och diskriminerande effekt för många måste funktionshinderperspektivet bli en tydligare och mer integrerad del i arbetet med att öka kvaliteten och genomströmningen inom sfi. För att undervisningen ska fungera tillfredsställande för dessa grupper kan såväl individuella som strukturella åtgärder vara nödvändiga. Det kan handla om att lokaler måste tillgängliggöras, att individen får rätt hjälpmedel, anpassad litteratur, anpassningar av studietakt eller anpassad pedagogik. Även samhällets övriga stöd behöver utformas på ett ändamålsenligt sätt för att möta varje elevs behov. Det kan exempelvis handla om tillgång till transport till och från utbildningen eller assistans och ledsagning.

I många av de länder som sfi-studerande kommer ifrån är dessutom en funktionsnedsättning ett stigma. Familj och samhälle har mycket låga förväntningar på individen. Detta innebär att många nyanlända inte har fått möjlighet till undervisning överhuvudtaget. Personer som är döva eller har en svår hörselnedsättning saknar ofta såväl skriftspråk som teckenspråk. Personer som är blinda är analfabeter när de kommer till Sverige då undervisning i punktskrift inte varit möjlig i hemlandet. Det är också vanligt att nyanlända har svåra traumatiserande händelser bakom sig och att olika psykiska tillstånd försvårar möjligheten till inläring.

Samtidigt vet vi att just personer som både har utländsk bakgrund och en eller flera funktionsnedsättningar är särskilt utsatta i det svenska samhället. I MFD:s uppföljningsrapport för år 2023 framgår bland annat att personer med utländsk bakgrund och vissa funktionsnedsättningar, som kognitiv funktionsnedsättning och rörelsenedsättning, har än sämre ekonomi med bland annat än lägre disponible inkomst. Sammantaget ser MFD att faktorer som funktionsnedsättning, kön, etnisk bakgrund och utbildningsbakgrund påtagligt försämra en individs möjligheter till lärande och att uppnå kunskapskrav. Dessutom samverkar dessa faktorer ofta så att villkoren försämras ytterligare. Detta måste tas hänsyn till då en tidsgräns för rätt till sfi beslutas.

6.1 Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi

MFD tillstyrker förslaget att det i Skollagen (SFS 2010:800) ska införas en skyldighet för kommunen att upprätta en handlingsplan för sina insatser att nå och

motivera dem i kommunen som har rätt till sfi samt att handlingsplanen kontinuerligt ska följas upp och vid behov revideras.

Vi anser dock att utredningens mer långtgående förslag att hemkommunen också ska erbjuda och dokumentera lämpliga individuella insatser och mer aktiva åtgärder också är av stor vikt för att nå och motivera de grupper och enskilda personer som av olika skäl inte har möjlighet eller inte vill delta i SFI. Personer med funktionsnedsättningar, och särskilt kvinnor och äldre med funktionsnedsättningar, kan av individuella eller strukturella skäl ha svårare att delta i SFI-utbildningen. Mer individuella uppsökande insatser, exempelvis i samarbete med föreningslivet, skulle i förlängningen också öka deras möjligheter till delaktighet i det svenska samhället.

6.2 En elevs kunskaper ska bedömas

Det är positivt att en elevs kunskaper och förutsättningar alltid ska bedömas. Detta kan förtydliga eventuella behov i samband med studierna, som till exempel hjälpmedel, anpassad litteratur, anpassningar av studietakt och anpassad pedagogik. En sådan bedömning ökar också möjligheten till en mer långsiktig planering av sfi-utbildningen utifrån individens behov och förutsättningar.

6.4 Rätten till sfi ska gälla i tre år

* MFD avstyrker att tidsfristen för rätt till sfi ska vara tre år. Vi bedömer att en tidsgräns på fyra år, enligt utredningens förslag, ger bättre förutsättningar för likvärdiga möjligheter att slutföra en sfi-utbildning. MFD anser också att det redan från början av tidsperioden, i samband med elevens individuella planering, ska vara möjligt att ge individen rätt till en studieplan som är längre än fyra år om detta anses nödvändigt med anledning av elevens behov och förutsättningar.

* MFD avstyrker villkoret att en förlängning måste ske inom tre år efter första kursstart.

* MFD avstyrker även att förlängningar av rätten att delta i sfi ska vara begränsade till 6 månader åt gången. Förlängningen bör vara ett år eller den tidslängd som är det bästa utifrån individens behov och förutsättningar.

Motivering:

MFD anser att utkastet till lagrådsremiss saknar en tydlig analys av hur förslagen påverkar förutsättningarna för elever med funktionsnedsättning, särskilt kvinnor med funktionsnedsättning. Detta gäller i synnerhet förslaget om en tidsfrist för rätt till sfi-undervisning. MFD anser att det är problematiskt att avbrott i undervisning, vare sig de är självvalda eller helt ofrivilliga, inte kan räknas av från den föreslagna tidsperioden. Flera funktionsnedsättningar och kroniska sjukdomar gör att förutsättningar för studier både kan variera över tid och leda till längre avbrott i

studierna. Det kan exempelvis handla om skov, ofrivilliga sjukdomsperioder eller nödvändiga habiliterings- och rehabiliteringsinsatser. Ett avbrott för rehabiliteringsinsatser eller ett arbete kan vara just det som behövs för att öka motivation och självkänsla samt i förlängningen möjligheterna till bra resultat.

Det är också problematiskt att föräldraledighet inte kan räknas av från tidsfristen. Sådana förutsättningar riskerar att särskilt missgynna kvinnor och därmed vara kontraproduktivt ur ett jämställdhetsperspektiv, då det i synnerhet i familjer med invandrabakgrund till största delen är kvinnorna som är hemma med barnen.

6.5 Eleven ska ha rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen

MFD tillstyrker förslaget att eleven alltid ska ha rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen. Ur ett diskriminerings och funktionshinderperspektiv är detta förslag mycket positivt, då kommuner är vitt skilda förutsättningar att anpassa utbildningen och ge det särskilda stöd som personer med funktionsnedsättningar kan ha behov av. Kommuner har också olika möjligheter att anpassa lokaler och de digitala plattformar som används i utbildningen.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Pernilla Börjesson och utredare Mikael Ståhl (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN: Malin Ekman Aldén
TITEL, ORGANISATION: Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet
TID: 2024-05-24 11:40:20 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: E-post (malin.ekman-alden@mfd.se)
IDENTIFIKATIONS-ID: e07c7225772f4432a9c25cbf59d4b212

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2024-05-24 11:40:25 +02:00
Ref: 133942SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)